

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל

רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אורות הפרשה

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרָן נָדָב וַאֲבִיהוּא [ו, א].

"כשהולכים אחרי ההרגשה העליונה של הופעת רוח הקודש, ושל כל חכמה והופעה שבעולם, בלא התקשרות אל התורה ומעשיה בפרטיות, ובמידת המידות הטובות, המושגות על פיה, הרי זה חטא נדב ואביהו, הפרדת יסוד אבא מאימא עלאה. חושבים המתנהגים ככה שמתקרבם אל הקודש, מיחדים הם ממרחקים, מקריבים אפילו אש זרה, ובאים אל הקודש, שתויי יין, בלא אימתא דשמיא, הנובעת ממקור עליון, הבאה על ידי כיסוי הראש, אלא פרוצי ראש, ומתייחדים כל אחד בהשגתו המיוחדת בלא איגוד עליון של תורת משה מורשה, ולא נטלו עצה זה מזה, ומורים הלכה בפני רבם, מתוך הכרה של גדלות פנימית. ועומק גדול של קדושה זו צריכה להתבטל בפני מקור התורה. ונקדש בכבודי". והם מיודעיו של

מקום, אינם יכולים להתגבל בגבולים גדולים ממשה ואהרן, בהתפשטותם, נדחים מן העולם, ואינם באים בבנין של משפחה, "ובנים לא היו להם". וחוזרים בהולדה החדשה על פי הנבואה והתורה המנוחלת, וההתעלות העליונה, המכבדת את הקדושה, ומגבלת את תנאי החיים הרוחניים, ועם זה מנשאת עצמה מכל הערכים העולמיים, נמזגו בישראל, לשאת בכחה העז את משא הגלות וכל עמלו, ולחדור דרך כל עמקי תהומות אור ישועה וגאולה. זכרו תורת משה עבדי אשר צייתי אותו בחורב על כל ישראל חקים ומשפטים, "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ד' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". רוח הנעורים הסוער, המתעורר בעז ובגבורה, עם רוח הזקנה המסודר, המלא כובד ראש וזהירות, יחד מתאגדים לאגודה לפעול פעולתם בחיים, הרוחניים והגשמיים, להחיש ישועה, ולהעשות בסיס לצמח ד', עריכת נר לבן ישי משיח ד', רוח אפינו, אשר בא יבואו אלינו שניהם יחד, אליהו הנביא עם משיח בן דוד" [מנן הראי"ה, "שמונה קבצים", קובץ ו, פסקה רסה].

אורות הראי"ה

מרן הראי"ה קוק

והגאון ר' יוסף גרשון הורביץ זצ"ל

רבה של שכונת וישיבת מאה שערים (פרק ה')

פרק ה': הספד הראי"ה על

ה'חפץ חיים' ב'מאה שערים'

הדברים שלהלן לקוחים מתוך ספר חדש שיצא לאור בקרוב, העוסק בבירור יחסו של מרן ה'חפץ חיים' לקנאי ירושלים, ע"פ מסמכים חדשים ונדירים.

"הקהל ישב לאלפיו על הקרקע"

כאשר נפטר מרן ה'חפץ חיים', ביום כ"ד אלול תרצ"ג, קיבל העם היהודי את הבשורה המרה בזעזוע עמוק. ברחבי העולם נערכו הספדים מרים לזכרו של רבם של ישראל, ע"י גדולי הרבנים. גם בירושלים נערכו הספדים רבים, בהיכל ישיבת מאה שערים (זה היה המקום בו נהגו לערוך את ההספדים הגדולים על כל גדול מישוראל שנפטר).

בראש המספידים היה ידידו של הח"ח משכבר הימים – מרן הראי"ה קוק זצ"ל [על קשרי הידידות וההערכה ביניהם, ראה בספר 'בין שני כהנים גדולים']. אחריו נשא הרי"ג הורביץ דברי הספד. הנה תיאור הדברים מתוך השבועון 'קול תורה' שיצא באותם ימים:

"רבן של ישראל ה'חפץ חיים' איננו

במוצאי שבת קודש פרשת נצבים וילך, קיבל ראש הרבנים לארץ ישראל מרן הגראי"ה קוק שליט"א

תלגרמה מאת הנהלת ישיבת חפץ חיים בראדין על הסתלקותו של ראש הישיבה הגאון והצדיק הנפלא, רבן ומאורן של ישראל, מרן ישראל מאיר הכהן ז"ל, בעל החפץ חיים, והמשנה ברורה.

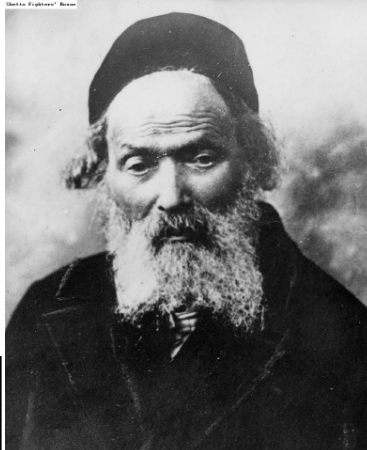
השמועה עברה כברק בכל העיר ובכל הארץ (...). מטעם הרבנים הוכרזה השעה המשותפת של ההלוויה, שנקבעה ליום א' כ"ו אלול תרצ"ג, לבטול מלאכה. וקהל לאלפים נהר ובא להיכל הישיבה מאה שערים להספדו של נזר הדור.

הספידו מספד מר ראש הרבנים לארץ ישראל מרן הגאון הגראי"ה קוק, הגאון הגרא"ז מלצר מסלוצק, והרבנים הגאונים מוהרי"מ חרל"פ, מוה"ר יוסף גרשון הורביץ, מוה"ר יחיאל מיכל טוקצינסקי (...).

ההספדים כולם היו שאגה מרה ואנקת כאב על גודל האבידה אשר אבד לישראל בהסתלקותו של ה'חפץ חיים' ועל השבר אשר הושברה היהדות בערוב שמשו של מאור הגולה.

רושם מחירי עשה הדבר כשכל הקהל לאלפיו ישב על הקרקע דומם לאבל החפץ חיים וכל בית ישראל בכה את השריפה אשר שרף ה'".

[קול תורה', שנה ב (ד) חוברות יא-יב].

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, ה'חפץ חיים'

והדרת פני זקן

סיפור מר בנימין ריבלין מירושלים:

"כאשר הוזמן מרן הראי"ה לשאת את דברי הספדו, שמתי לב כי הוא אינו עולה על התיבה ממש, אלא נשאר במדרגות העולות לתיבה ומשם השמיע את דבריו. התבוננתי בדבר, ולפתע שמתי לב לאיש זקן מופלג שהיה כבד שמיעה, והיה מתאמץ לשמוע את דברי המספיד. אז הבנתי שהרב לא עלה על התיבה ממש כדי להקל על אותו זקן להקשיב לדברים".
ובאמת פלא הדבר, שמכולם לא שם לב לאותו זקן אלא מרן הרב זצ"ל, וכך ביקש להקל עליו. אכן ראינו איך גדול הוא כבוד הבריות בעיני אדם גדול זה.

"אבדנו את 'החפץ חיים'!"

בתוך הספדו זעק הראי"ה: "אבדנו את החפץ חיים! אבדנו את ה'משנה ברורה"! אבדנו את ה'שמירת הלשון"! וכך המשיך בככי למנות את כל הספרים שחיבר מרן הח"ח.

[שבת הראי"ה' גליון 76.]

רראה ב'מאמרי הראי"ה' הספד נוסף שנשא הראי"ה על ה'חפץ חיים'.

התפרעות הקנאים

בעת ההספדים ישבו כל העם על הארץ, מעוטפים באבל הכבד. בכי מר נשמע בהיכל הישיבה. כולם הרגישו את השבר הגדול שאירע ליהדות בפטירת הח"ח. ופתאום, באמצע הספדו של הראי"ה, נשמעו צעקות מכיוון המדרגות המובילות אל בית המדרש. הצעקות הנוראיות הלכו וגברו, עד שהיה ניתן לשמוע אותם בבירור: "שריפה! שריפה!..."

לא היו אלה צעקות של אבל על הח"ח, כי אם צעקות שהשמיעו מספר 'קנאים', אשר החליטו כי זוהי השעה הראויה לפגוע בכבודו של מרן הראי"ה, ראש המספידים. הקהל הרב בבית המדרש, לא ידע את נפשו: גם בשעה קשה זו, בתוך השבר הנורא, מרשים לעצמם אותם קנאים להמשיך ולפגוע ברבני ירושלים!

הצעקות החזקות הגיעו לאוזניו של הראי"ה: "ירושלים נשרפת!". ולפתע הוא השתתק, התכופף ונשען על הבימה, ובידו כיסה את לחיו, בכאב גלוי. הוא הוריד מעל ראשו את הטלית בה היה מעוטף, ועמד בשתיקה. הוא לא הגיב ולא מחה על מעשי הקנאים. גם בפעם הזאת הוא קיבל את הייסורים בשתיקה.

בשלב מסויים הגיעו שוטרים אל המתפרעים, וסילקו אותם מהאזור. או אז המשיך הראי"ה בהספדו.

הגאון ר' ליב הכהן זצ"ל על ה'קנאים'

לא היה זה המקרה היחיד בו הפריעו הקנאים למרן הראי"ה להספיד גדול בישראל. היה זה מחזה שחזר על עצמו כמה וכמה פעמים, ובמיוחד בהספדים שנשא ב'מאה שערים'. בעניין זה סיפר הרצי"ה קוק:

"פעם זכיתי לקבל מכתב מה'חפץ חיים' בנוגע לאיזה בחור. באותו מכתב הוא הזכיר: 'בני הגאון ר' ליב'."

עם ר' ליב נפגשתי כמה פעמים. הוא היה גאון בעל כשרון גדול, חריף מאוד. הוא היה בביקור בירושלים וחזר לחוץ לארץ. זה היה בזמן שאבא ז"ל היה באמריקה, אז לא היתה הזדמנות להיפגש.

אח"כ נפגשתי איתו בוורשא. מספר לי ר' ליב: "רציתי לראות את הכל בארץ ישראל, את הקיבוצים ואת המושבים, להכיר את הכל. חזרתי לא כל כך בנחת רוח. הרי הם 'חופשיים', אבל גם די פרומע טייגען אויך ניט. גם בירושלים אינם טובים".

לא ידעתי למה הוא מתכוון. הוא שואל על גדולי ירושלים, על ר' יוסף גרשון (הורביץ), על ר' זרח אפשטיין (ר"י תורת חיים) ועוד גדול אחד. הגשתי שיש לו עוד משהו לשאול. התנהל בינינו סוג משחק. הוא רצה להתעניין על משהו אך לא רצה להזכיר את שמו. הרגשתי שאחרי שלושה אלה הגדולים, ישרים וחשובים, הוא רוצה לדעת על פלוני ואינו רוצה להזכיר שמו בפירוש, אלא שאני אבין בעצמי למי הוא מתכוון. הבנתי שיש לו עניין לתפוס איזו אישיות מיוחדת לדעת מה איתה. כך נמשך כמה זמן עד שתפסתי והוא הרגיש שתפסתי למי הוא מתכוון. לא

ברור כמה היה ההוא בן תורה, אבל היה מן המקולקלים. (זה היה הרקע לדברים:) היה כאן בארץ ישראל ר' זלמן סנדר, אביו של הרב מקובנה (ר' אברהם דב בער כהנא שפירא, בעל 'דבר אברהם'). בכיכר הישיבה במאה שערים אבא הרב הספידו, ובאותו הזמן הוא נעמד בחלונות הישיבה וצעק בקולי קולות כדי להפריע. לאותו אדם התכוון ר' ליב בקשר לירושלמים שאינם כל כך טובים, "הפרומע הם טייג ניט".

כאשר ר' ליב הזכיר את ההוא, אמר במין חריקת שיניים: "עדיין יש לזה בעולם?". אמרתי: "איננו, הוא מת". אמר: "נו, כבר. סוף סוף", במין ריתחא וקדושה".

[מתוך: 'עטורי כהנים' אלול תשס"ו.]

שני המאורות

מאת י"מ מגן ז"ל,

תלמיד מרן הראי"ה ומרן החפץ חיים

(חלק מתוך המאמר, המופיע בקובץ 'ערת', אלול תש"ז)

בדורנו אנו זכינו לשני ענקי רוח שפעלו בשני שטחי עולם, תכונותיהם וסגולותיהם היו שונות, לא הרי זה כהרי זה, אך מטרותם הייתה אחת, האחד השלים את השני. הם חיו בתקופה אחת, ושניהם מבני בניו של אהרן הכהן, והלכו לעולמם כמעט בזמן אחד, ויום פטירתם חל בחודש אחד – בחודש אלול.

אני זכיתי ללמוד במחיצתם, ולצקת מים על ידיהם שנים מספר. כוונתי היא למורי ורבותי: רבי ישראל מאיר הכהן בעל ה'חפץ חיים', ורבי אברהם יצחק הכהן קוק בעל ה'אורות'.

רבי אברהם יצחק הכהן "הרב זצ"ל" האיר עלינו מלמעלה. הוא היה ענק בתורה, במרחביה בעמקותיה וברום, גם הוא כתב ספרים לעשרות בכל שטחי החיים הישראליים. אך הוא תפס אותם לא רק בפשטות המעשה אלא במעוף משורר, במבט של נשר ממרומים הביט על הבעיות השונות המנסרות בעולמנו. הוא היה בעל צורה נבואית, ורוח הקודש נסוכה על פניו. בשעה שעמד על הבימה שע"י ארון הקודש באולם הישיבה והגיד את שיעורו ב"שמונה פרקים להרמב"ם" לפני תלמידיו לא היה נראה כרב העוסק באיסור והיתר, ולא כרב ראשי המטפל בשאלות הישוב, מראהו היה כנביא בהוד קדושה הנושא את משאתו מעל כמת העולם אל תוך דור דורים. ובשעת רעוה דרעוין בשבת קודש בסעודה השלישית כשמסביב לשולחן הארוך והערך ישבו רבנים תלמידי חכמים גדולי החסידים ישב בראש השולחן, וכמימי נחל גיחון ההולכים לאט השתפכה מפי שיחה על פרשת השבוע. רוזין דרוזין מתוך ה"זוהר" וספרי חן נתגלו לשומעים, ונרמה היה לי שהארי"ה הקדוש יושב בראש חבורתו ומגלה להם טפח מעמקי הרוי ממה למעלה ומה למטה. — — —

החפץ חיים כתב ספריו ב"משנה ברורה" ופשוטה על כל פרטי החיים היום-יומיים שיש להם ערך לשעה ולדורות, והרב כתב ספריו בשפתי מליצה לדור דורים ויש להם ערך לחיי כל שעה וכל רגע. החפץ חיים היה למעלה מן המקום. והרב היה למעלה מהזמן (נא להבין את הדברים הללו במובנם האמיתי).

אמונתו הייתה טבעית, וכמיהה עצומה לאב אהוב מסתתר. — — — אהבת ארץ ישראל, קודשא בריך הוא וכנסת ישראל נתגלמה בו. והוא הרב זצ"ל נשא אותה בגאון, אהבה לכל יחיד מישאל אהבה לכל רגב מארץ ישראל ואהבה ה' יתברך נבעו מתוך ישותו כמים זכים ממעין מתגבר.

הוא היה נוטה גם למסתורין וחסידות, כי נשמתו היתה מגוונת בצבעי הקשת של אש קדושה, שמתחת כסא הכבוד.

כתבתי כאן טיפין טיפין ממה שידעתי מקרוב.

מאור היה לנו בדורנו ולדורות הבאים.

תרבות יהודית מקורית

העלון יוצא לאור בסיוע

'דפרי שיר' -

הדוכן שלך לספרי קודש

ומוסיקה יהודית.

להזמנות: 077-3220338

סניפים:

תחנה מרכזית י-ם.

אצ"ל 60 ר"ג.

איכילוב 8 פ"ת.

העלון יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א

שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת-ים, או בדואר ל: reiyaa@gmail.com

או להתקשר למספר: 0546-573-528

ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il

ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אור
האורות